

Brussels Informatie-, Documentatie- en
Onderzoekscentrum

Brussel

18 Brussel

Taaldiversiteit in Brussel: een analysekader

Rudi Janssens

Studiedag 27 mei 2016 VUB-Jette

Overzicht

- Welke begrippenkader voor discussie en beleid?
- Overzicht van meertaligheid in Brussel
- Communicatie in een meertalige context
- Taalgebruik en medische dienstverlening
- Naar een 'nieuw' taalbeleid?

1. Leven in diversiteit

1.1. Groeiende complexiteit door migratie/mobiliteit

- Europese context: groeiende complexiteit als gevolg van globalisering, mobiliteit binnen EU, politiek natiestaat, vluchtelingencrisis, ...
- *Meer diversiteit*: meertalige samenleving
- *Super-diversiteit*: verschillende dimensies van diversiteit versterken elkaar: taalkundig, sociaal, religieus, etnisch, gender, leeftijd, ...
- *Hyper-diversiteit*: resulteert in verschillende levensstijlen, attitudes, activiteiten ...
- *Diepe-diversiteit*: institutionele diversiteit, diversiteit weerspiegelt zich in de organisatie van de maatschappij

1.2. Impact op lokale samenleving

Samenleving is

- *Monocultureel*: 'traditionele' migrant in een dominant monoculturele samenleving met beperkte etno-culturele diversiteit
- *Multicultureel*: dominante groep en traditionele en nieuw minderheden
- *Intercultureel*: migratiesamenleving met meerderheid-minderheid steden en toenemend belang van transnationalisme
- Maar: niet zozeer een shift van mono- naar intercultureel maar verschillende 'types' van samenleving bestaan naast elkaar

1.3. Integratiebeleid als antwoord op diversiteit

- *Rationale in Europese landen:* contract met nieuwkomer, taal leren en waarden en normen overnemen
=> individuele verantwoordelijkheid (assimilatie)

Verschillende politieke visies op de samenleving:

- *Monoculturalisme:* assimilatie
- *Multiculturalisme:* (speciale) groepsrechten voor minderheden
- *Interculturalisme:* individuen in complexe samenleving gebaseerd op onderlinge interactie als basis voor integratie
(een 'nieuwe' samenleving bouwen)

=> Verschillende uitgangspunten voor het beleid

2. Taaldiversiteit in Brussel (Taalbarometer)

2.1. Oorspronkelijke thuistaal Brusselaars

Thuistaal	TB1	TB3
Frans	51.7%	33.6%
Nederlands	9.1%	5.4%
NL/Fr	10.1%	14.1%
Fr/And	9.4%	14.9%
Andere	19.7%	32.0%

2.2. Thuistaalprofiel geboren Brusselaars

TT ° Bru	TB 2001	TB 2013
Frans	62,8%	41,7%
Nederlands	7,0%	3,3%
Fra/Ned	15,7%	23,9%
Fra/andere	9,9%	19,8%
Andere	4,8%	11,3%
<i>Totaal</i>	<i>47,4%</i>	<i>48,6%</i>

- Frans dominante thuistaal (85%) maar voor de helft in combinatie met een andere taal
- Nederlands voor 27% ook thuistaal, vooral in combinatie
- Ruim 10% geen van beide alhoewel geboren en getogen in Brussel

2.3. Thuistaalprofiel geboren buitenland

TT ° Bru	TB 2001	TB 2013
Frans	17,9%	12,9%
Nederlands	3,2%	1,2%
Fra/Ned	0,8%	1,2%
Fra/andere	14,5%	16,1%
Andere	63,7%	68,6%
Totaal	26,4%	37,4%

- Aandeel inwoners geboren in buitenland stijgt in Brussel
- 2/3 spreekt noch Nederlands noch Frans

2.4. Omgaan met taaldiversiteit in de praktijk

- Ouders geven eigen taal door aan volgende generatie
=> 50% jongeren groeien op in tweetalige familie
=> emotionele band met de taal – identiteit verschuift
 - Veranderende communicatiepatronen => in groot deel van communicatie is het niet nodig officiële talen te kennen
 - Verschillende strategieën om talen te combineren
 - men moet taal niet vloeiend spreken (receptieve taalkennis)
 - lokale lingua franca afhankelijk van de buurt
 - groeiende impact van het Engels
 - *Noodzaak kennis contacttalen arbeidsmarkt (<-> hybriditeit)*
- ⇒ **Alhoewel bijna 90% goed/uitstekend Frans spreekt, is er een duidelijke verschuiving naar meertaligheid weg van het exclusieve gebruik van het Frans**

3. Welk taalbeleid voor de hulpverlening

3.1. Evolutie taaldiversiteit hulpverlening

- Officieel discours nog veelal communautair focus met gebruik van de eigen taal van Nederlandstaligen als discussiepunt
vb geen uniforme wetgeving ziekenhuizen
- Groeiende taaldiversiteit bij cliënteel
cfr vooral bij 'zwakkeren' in de samenleving
- Groeiende taaldiversiteit zorgverstrekkers

3.2. Elementen voor een taalbeleid

- Uitbouw zorgnetwerken
- Platformwerking Huis van het Nederlands
- Interculturele bemiddelaars
- Aandacht voor taal en cultuur in (zorg)opleidingen
- ‘Best practices’: uitwisselingsinitiatieven
- ...

=> Bottom-up benadering (ad hoc) => rol overheid?
Welk maatschappijmodel?